

i universalni oznaky' [Democratization in the Central and Eastern Europe: Different approaches and universal features], *Naukovi zapysky IPIEND im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy* 37: 233–243.

9. Perehovory s boievikami 'DNR' gubernator Donetskoi oblasti lichno ne vedet [The Governor of the Donetsk region does not conduct negotiations with the 'DPR' gunmen in person], 13 October 2014. Available at: <<http://www.62.ua/article/640837>>

10. **Povstian A. S.** (2010) 'Zabezpechennia finansovoi avtonomii orhaniv mistsevoho samovriaduvannia' [Assurance of financial autonomy of the local self-government authorities], *Ekonomika ta derzhava* 6: 122–124.

11. Poroshenko vyznachyv front robot dlia Ukrainy do 2020 roku [Poroshenko defined the scope of work for Ukraine by 2020], 25 September 2014. Available at: <<http://www.pravda.com.ua/news/2014/09/25/7038883/?attempt=1>>

12. **Huntington S.** (1995) 'Budushchee demokraticeskoho protsessa: ot ekspansii k konsolidatsii' [Future of the democratic process: From expansion to consolidation], *Mirovaia ekonomika i mezhdunarodnyie otnosheniia* 10: 87–94.

13. **Shamaida T.** (2013) 'Rukh na Skhid. Pidtrymka ukraïnskykh partii na Skhodi i Pivdni povilno, ale neukhyln zrostaie' [Movement to the East. Support for Ukrainian parties in the East and in the South is slowly but steadily

increasing]. Available at: <http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/48892/Ruh_na_Skhid_Pidtrymka_ukraïnskykh_partii_na>

14. **Shtompka P.** (2001) 'Kulturnaia travma v postkommunisticheskom obshchestve. Statiia vtoraia' [Cultural trauma in the post-communist society. Article two], trans. by V. V. Repiev and N. V. Romanovsky, *Sotsiologicheskie issledovaniia* 2: 3–12.

15. **Armijo L. E., Bierkster T. J. and Lowenthal A. F.** (1995) 'The problems of simulta neous transitions' in L. Diamond and M. F. Plattner (eds.) *Economic Reform and Democracy*. Baltimore, MD: John Hopkins Univ. Press.

16. **Aslund A.** (1994) 'The Case for Radical Reform', *Journal of Democracy* 5 (4): 63–74.

17. **Braudel F.** (1958) 'Historie at Sciences Sociales: La longue durée', *Annales. Économies, Sociétés, Civilisations. 13e année* 4: 725–753.

18. **Hungmao T.** (1989) *The great transition: political and social change in the Republic of China*, Stanford: Hoover Institution Press.

19. **Linz J.** (1990) 'Transitions to democracy', *Washington Quarterly* 13 (3): 143–164.

20. **Offe C.** (1991) 'Capitalism by democratic design? Democratic theory facing the triple transition in East Central Europe', *Social Research* 58: 865–892.

21. **Roeder P. G.** (1999) 'The Revolution of 1989: Postcommunism and the Social Science', *Slavic Review*, 58 (4): 743–755.

14

До питання організації інноваційного оновлення України

Олександр СОЧІН,
доктор політичних наук, професор,
завідувач кафедри міжнародної інформації
Інституту міжнародних відносин
Національного авіаційного університету,
заслужений діяч науки і техніки України,
член-кореспондент Української академії політичних наук

Розглядаються питання інноваційного оновлення України на основі широкого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій. Зазначається, що інформаційний розвиток суспільства має спиратися на використання результатів інноваційної діяльності як на державному, так і на загальносуспільному рівнях. Доведено, що потенціал провідних гравців світової політики та рівень їхнього впливу в постіндустріальну епоху переважно залежать від величини їхнього інформаційного ресурсу. Тому всі держави існують у межах нового глобального інформаційно-комунікаційного середовища, котре стимулює міжнародне суперництво за володіння інформацією й засобами ІКТ. Аргументується потреба залучення провідних фахівців у галузі науки й техніки до процесу становлення інформаційного суспільства в Україні. На основі цього

наголошується на необхідності їхньої участі в діяльності державних органів та розробці стратегій розвитку нашої держави.

Ключові слова: інноваційне оновлення, інформаційне суспільство, інформаційний ресурс, інформаційно-комунікаційні технології, державне управління.

К вопросу организации инновационного обновления Украины

Александр СОСНИН, доктор политических наук, профессор, заведующий кафедрой международной информации Института международных отношений Национального авиационного университета, заслуженный деятель науки и техники Украины, член-корреспондент Украинской академии политических наук

Рассматриваются вопросы инновационного обновления Украины на основе широкого внедрения информационно-коммуникационных технологий. Отмечается, что информационное развитие общества должно опираться на использование результатов инновационной деятельности как на государственном, так и на общественном уровнях. Доказывается, что потенциал ведущих игроков мировой политики и степень их влияния в постиндустриальную эпоху в основном зависят от величины их информационного ресурса. Поэтому все государства существуют в рамках новой глобальной информационно-коммуникационной среды, которая стимулирует международное соперничество за обладание информацией и средствами ИКТ. Аргументируется необходимость привлечения ведущих специалистов в области науки и техники к процессу становления информационного общества в Украине. На основе этого подчеркивается необходимость их участия в деятельности государственных органов и разработке стратегий развития нашего государства.

Ключевые слова: инновационное обновление, информационное общество, информационный ресурс, информационно-коммуникационные технологии, государственное управление.

Revisiting the Issue on Innovative Renewal of Ukraine

Oleksandr SOSNIN, Doctor of Political Science, Professor, Head of the Department of International Information of the Institute of International Relations of the National Aviation University, Honoured Worker of Science and Technology of Ukraine, Corresponding Fellow of the Ukrainian Academy of Political Science

Issues on innovative renewal of Ukraine on the basis of widespread implementation of information and communication technologies are considered. Information development of the society is noted to have to be grounded on the usage of results of innovative activities both at the state and social levels. Potential of leading players in the world politics and the level of their influence in a post-industrial era is proved to mainly depend on the amount of their information resources. Therefore, all nations in the world exist within the framework of new global information and communication environment that stimulates international competition for possession of information and the ICT means. The necessity to involve leading experts in the field of science and technology in development of the information society in Ukraine is argued. Based on the above-mentioned facts, the need for their participation in activities of the state authorities and elaboration of strategies for development of our state is emphasized.

Keywords: innovative renewal, information society, information resource, information and communication technologies, state administration.

Сьогодні обов'язковою умовою інноваційного оновлення України залишається активізація інформаційно-го обміну – комунікації. Адже в природі та, зокрема, під час налагодження взаємодій у рамках людської спільноти вона завжди підпорядкована завданням реалізації ключових цілей розвитку суспільства. Вдаючись до обміну інформацією, окремі індивіди й соціуми визначають власну лінію поведінки; задовольняють і реалізують свої інтереси; застосовуючи нові знання, адаптуються до постійних змін; передають прийдешнім поколінням досвід минулого та, водночас, мають змогу прогнозувати майбутнє. Відтак наявність інформації та можливість отримати належний доступ до неї завше допомагали людині імплементувати нові, часто інноваційні рішення – новації. Їхніми характерними ознаками зазвичай є доцільність та поступове суспільне визнання, адже за всіх часів розвиток людства напругу залежав від упровадження інновацій. Особливо гостро потреба їх застосування відчувалася в періоди зниження рівня життя суспільства, сповільнення темпів розвитку виробництва й дестабілізації економічної ситуації, бо ці процеси створювали

безпосередні передумови для скорочення демографічних показників, соціального розбалансування й збіднення людської культури. Тож можна стверджувати, що кожен позитивний крок у процесі суспільного розвитку здійснювався завдяки інноваціям, а особистості, здатні проектувати й реалізовувати такі новації, завжди вважалися гордістю будь-якої нації.

Нині проблема інноваційного розвитку набула виняткового значення для організації трансформаційних процесів в українському суспільстві. Зважаючи на глибоку світову соціально-економічну кризу, економічну глобалізацію та низку інших проблем, пов'язаних із переходом людства до постіндустриальної фази розвитку, пошук шляхів сталого впровадження інновацій перетворився на важливе науково-практичне завдання для нашої держави. Їх повномасштабному обговоренню, безперечно, заважають війна на Сході України й різнобічна спрямованість провладної риторики: ці проблеми цілком поглинають увагу нації, затьмарюючи помилки, яких припустилися представники вітчизняної еліти з моменту здобуття нашою державою незалежності. До того

ж українському суспільству притаманні неабияка корупційність, зростаюча недовіра до гасел політичних лідерів, а також намагання представників заможних верств населення використовувати зовнішній вплив як ресурс для власного майнового та фізичного виживання.

Здається, що протягом усього періоду незалежності ми так і не змогли віднайти шлях розбудови України як цілісного проекту, що має спиратися на національні здобутки в науці й освіті; втратили відчуття толерантності (історично притаманної українцям), визначаючи національні інтереси та пріоритети, трансформуючи засади національної економіки й спрямовуючи політичні вектори в умовах постіндустріального соціально-політичного оновлення світу (докладніше див.: [3]). Сьогодні можна спостерігати лише окремі спроби еліт упровадити спрощені схеми облаштування життя суспільства, котре тим часом мусить пристосуватися до реалій тотальної глобалізації. Ці процеси, безперечно, спричинені відсутністю глибинних знань, тому супроводжуються перманентним соціальним протистоянням і виникненням внутрішньо-суспільних конфліктів. Як наслідок, намагаючись досягти примарних цілей чи відчуваючи тиск світових геополітичних гравців, українці постійно змінюють власні концепції розвитку. Більше того, вони мають віднайти відповідь на важливе світоглядне питання: чому наша держава, котра ще наприкінці ХХ століття торувала шлях до постіндустріального майбутнього, входила до «клубу» найрозвиненіших країн світу, мала величезний інноваційний потенціал у низці галузеутворювальних секторів економіки (авіа-, ракето-, машинобудуванні, розробці та виробництві широкої номенклатури напівпровідникових матеріалів, зокрема й фоточувливих напівпровідників, матеріалів для сучасних приладів радіо- й оптоелектроніки, які, до речі, є основою новітніх озброєнь), опинилася на межі виживання? Адже статистика свідчить, що до 1991 року вітчизняна економіка ототожнювалася з французькою, яка нині, між іншим, замикає п'ятірку найрозвиненіших економік світу.

Аналізуючи цю ситуацію, слід визнати, що, піддаючись тиску ліберально-демократичних ідей у процесі реформування країни, ми втратили базові навички нашого народу, зокрема, – здатність працювати зі змістовною науково-технічною інформацією, котра є: рушієм розвитку інноваційної діяльності та, відповідно, інноваційної культури, що підтримується широкими верствами населення; джерелом ідей; підґрунтям для формування цілей, стратегії (і тактики) становлення людини, суспільства, держави й світової цивілізації загалом.

Тому доволі важко знайти відповідь на запитання щодо причин неспроможності українства створити умови для своєчасного захисту й перетворення науково-технічної спадщини на нематеріальні активи для його економічного розвитку за часів новітньої доби, оскільки історично ми завжди вважали знання одним із найважливіших ресурсів суспільного прогресу (поряд із матеріальними, енергетичними й людськими). У принципі, ці процеси можуть генеруватися фахово підготовленими спеціалістами, здатними до творчої інженерної праці. Однак починаючи з 90-х років ХХ століття людство вступило в епоху монетаризму з притаманною їй ідеєю панування гуманітарного тренду. Проте сьогодні проектування соціальних процесів залежить не тільки від сутності PR-технологій чи фінансово-економічних явищ: воно тісно пов'язане з розумінням природи технологічних процесів, котрі лежать в основі сучасних виробництв. Кожному суспільству потрібні фахівці, здатні розробляти моделі матеріалізації ідей науково-технічного пошуку, деталізувати їх, створювати механізми їх інтеграції в матеріальну реальність. Відтак виникають нові вимоги до інженерної освіти, завдяки якій людина отримує здатність формувати, розробляти та реалізовувати технологічні розробки.

Виявлення широкого спектра можливостей комп'ютерних технологій наприкінці 1970-х років прискорило темпи акумулювання інформації як суспільного надбання, стрімко змінюючи стандарти й регламенти її обігу та збереження. Розвиток кібернетики постійно узгальнював процеси її оформлення як інформаційного ресурсу (ІР) – особистого, суспільного й, зрештою, державного.

У межах нового постіндустріального світу ІР дедалі частіше стає віддзеркаленням загального інноваційного потенціалу економічного й політичного розвитку держав, однак, на жаль, Україна досі не змогла законодавчо закріпити за ним статус окремої нематеріальної субстанції життєдіяльності суспільства. Усіх нас, безперечно, цікавить інноваційний потенціал наукових та освітніх установ України, проте ані соціум загалом, ані представники окремих владних структур не виявляють інтересу до ІР країни, хоча його наявність є головною передумовою повномасштабного інноваційного розвитку держави. Проблематика законодавчого закріплення визначення ІР доволі складна й багатовимірною, тому досить часто вітчизняні політичні діячі вживають це словосполучення, огульно додаючи до нього означення «державний» або «національний». Також не можна повністю погодитися з формулюванням, наведеним у нормативному документі «Технічний захист інформації на програмно-керованих АТС загального користування. Специфікації послуг захисту» [1]: *інформаційний ресурс* (ІР) – це власне інформація та (або) будь-який об'єкт, що є елементом певної інформаційної технології (технічні засоби обчислювальної або телекомунікаційної техніки, програми, дані і т. ін.).

Природа й сенс поняття «ресурс» набагато складніші: крім змістовної інформації, дефініювання терміна ІР, на наш погляд, має містити роз'яснення значення інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), необхідності збереження інформації та, що найголовніше, ролі людей, здатних навіть у рамках невеликих інноваційних груп реалізовувати потенціал наукової, технічної чи освітньої діяльності величезних установ.

Ставлення населення до інформації та знань завжди соціалізувало технологічний уклад життя. Протягом усієї історії свого розвитку людство пережило принаймні чотири технологічні революції: революцію матеріалів (кілька тисяч років тому), під час якої люди навчилися обробляти каміння й почали створювати примітивні знаряддя праці; промислову революцію (приблизно 300 років тому), пов'язану з початком масового використання машин і верстатів; енергетичну революцію (початок ХХ століття); та, зрештою, інформаційну революцію, котра, охопивши людство в 1970-х роках, і нині продовжує набирати обертів [5, с. 545–551]. Розуміння глобального значення інформації спричинило появу концепції становлення нової інформаційної цивілізації. Виокремлюючи загальні характеристики інформаційного суспільства як нової форми розвитку людства, можна чітко визначити його ключові цілі – створення єдиної загальносвітової комп'ютеризованої нації; глобалізація інформаційного простору; вільний розвиток інформаційно-комунікаційних мереж і технологій; неконтрольоване перетікання інформації через будь-які кордони. Як наслідок, в усьому світі відбувається лібералізація телекомунікаційного сектору, вживаються законодавчі заходи для підтримки ініціатив щодо забезпечення прав і свобод громадян, створюються стратегії досягнення узгодженого розвитку, формулюються спільні плани дій у сфері науки й освіти.

Зовнішньо- та внутрішньополітичні заходи, що реалізуються державами, котрі надають змістовній інформації статус ресурсу, розв'язання проблем визначення прав на інтелектуальну власність, розвиток ІКТ у системі науки й освіти мають зважений характер, бо прийняттю будь-

яких управлінських рішень часто передують їх публічне обґрунтування. Запорукою імплементації комунікаційних процесів на глобальному рівні стало визнання абсолютної цінності змістовної інформації. Людство почало розуміти, що постійне продукування інформаційного сміття є однією з найактуальніших проблем суспільної екології, що породжується в процесі використання надуманої, недостовірної чи оманливої інформації або під час підміни сенсу традиційних понять. Як наслідок, глобальний світ почав підвищувати вимоги до культури комунікації, безпеки і конфіденційності інформації, утвердження прав авторів на інтелектуальну власність та інших аспектів сучасної інформаційно-комунікаційної сфери. Уряди держав і приватні особи, у свою чергу, почали брати активну участь у створенні підприємств, що сприяють розвитку інформаційної сфери.

Відповідно, маємо торкнутися й такого важливого питання, як конспірологія в технологіях комунікації, бо вона безпосередньо стосується всіх аспектів інформаційної та інноваційної політики на різних рівнях. Конспірологія активно застосовується для формування світогляду нації, включаючи вибудовування громадської думки щодо базових соціально-політичних процесів сучасності. Ускладнення, що можуть виникнути в певній зовнішньополітичній чи безпековій ситуації, часто змушують уряди держав діяти всупереч набутому досвіду й знанням (а іноді навіть усупереч власним інтересам), адже новітні ІКТ знищують усталені суспільно-політичні орієнтири, а шалений інформаційний вплив трансформуює стратегії їхнього розвитку. Використовуючи технічні можливості сучасних ІКТ, розвиненіші країни здатні на свій розсуд змінювати сенс і навіть зміст владних повідомлень, активно впливаючи на процес прийняття рішень об'єктами спостереження. Здійснення безпосереднього впливу на процес прийняття рішення об'єктом спостереження або окремою особою, котра виконує таку функцію є, безперечно, доволі складною технікою. Однак сьогодні вона набуває дедалі більшого поширення, відсуваючи на другий план методи класичної дипломатії, котра скоріше нагадує карколомні детективи із закрученими сюжетами.

Розвиток новітніх ідей та практичне застосування сучасних засобів комунікації в людському суспільстві відбуваються під впливом економічної глобалізації людства, паралельно скеровуючись у необхідному напрямі завдяки потребам інтегрованого капіталу. Достеменно відомо, що міжнародні організації і транснаціональні корпорації (ТНК) мають достатньо економічних і політичних важелів впливу, а також чималий досвід володіння інформацією, котра може відігравати роль ресурсу розвитку й водночас дієвої зброї. Розробляючи ІКТ, ці актори змінюють світ, поступово набуваючи ознак глобальних центрів впливу. Вони можуть вважатися й неабиякою загрозою, бо часто нав'язують власну інформаційну продукцію та послуги народам різних культурних груп усупереч їхнім звичаям і традиціям. Проблематика взаємодії різних культур має розглядатися з урахуванням максимальної делікатності, коректності й толерантності до їхніх національних відмінностей, проте в будь-якому разі істотним позитивним моментом процесу інформатизації є те, що завдяки ІКТ усі країни світу здобувають новітні знання, технології і послуги транснаціонального бізнесу, а також уявлення про передові стандарти життєдіяльності. Це сприяє інтеграції ідей і досліджень у сфері організації та підтримки комунікації задля взаєморозуміння народів і їхніх еліт (особливо в науковому середовищі), що, у свою чергу, стимулює встановлення гармонійних відносин у суспільстві глобального оновлення.

Зважаючи на те, що під дією законів глобальної взаємодії процеси дестабілізації, котрі відбуваються в най-

бідніших країнах, можуть чи не миттєво позначитися на життєдіяльності розвинених держав, останні намагаються діяти обережно й виважено, розробляючи засоби власної безпеки та охорони чи відпрацьовуючи новітні стандарти поведінки з інформацією. Це, власне, й дає їм змогу впевнено реалізовувати довгострокові науково-технічні, соціально-економічні й політичні програми розвитку в глобальному вимірі. Однак на тлі руйнації науково-освітньої сфери України важливо зазначити, що стратегічною метою ТНК, які перетворилися на «локомотиви» світового розвитку, стало поповнення їхніх дослідних центрів новим інформаційним ресурсом (ученими, здатними до вироблення креативних ідей, новітніми знаннями зі світових бібліотек тощо). Задля цього, об'єднуючи свої фінансові та кадрові можливості, вони ведуть активну аналітичну й конкурентну розвідку щодо інших країн, фокусуючись на широкому спектрі науково-технічної і технологічної діяльності останніх. Так само діють і держави (Іран, Китай, КНДР), концентруючись, приміром, на науково-технічному потенціалі України.

Сьогодні всі держави існують у межах нового глобального інформаційно-комунікаційного середовища, котре стимулює міжнародне суперництво за володіння інформацією й засобами ІКТ та, як наслідок, створює передумови для виникнення між ними інформаційного й кадрового дисбалансу. Спостерігається жорстке протистояння країн, котрі намагаються нав'язати одна одній спосіб мислення, світоглядні цінності чи навіть мову, прагнучи позбавити суперників можливості формулювати їхні життєві та національні інтереси. Відтак у світі вже розв'язано нову, глобальну інформаційно-комунікаційну війну, в якій усі держави протистоять одна одній задля усунення загрози руйнації їхніх національних інтересів. Безперечно, перемогу в цьому протистоянні здобудуть країни, здатні вчасно реагувати на загрози й опанувати методи захисту інформації у процесі впровадження новітніх ІКТ, швидко адаптуючи їх до конкретних умов шляхом своєчасного внесення корективів і змін до власної матриці інформаційних функцій. До того ж їхні громадяни, володіючи знаннями, мають створювати такі умови розвитку суспільства, за яких найвищі посади в рамках управлінської ієрархії обійматимуть високоосвічені люди з чіткою громадянською позицією та незаплямованою біографією. У нашій державі ці особистості повинні перетворитися на нову еліту нації, яка матиме найвищі морально-вольові якості та вестиме постійну боротьбу проти насаджування шкідливих для суспільства ідеологій у науковій, освітній та управлінській сферах тощо.

Оскільки сьогодні відбувається становлення глобального мережевого суспільства, управління котрим здійснюється на засадах нетократії*, представники владних структур починають діяти публічно, проводячи державне адміністрування з використанням новітніх ІКТ [4, с. 10–13]. Тому пріоритетним напрямом стратегічного реформування соціально-економічного сектору України має стати вибудовування демократичніших засад діяльності НАН та освітніх установ, що допоможе уникнути випадків привілеювання окремих інституцій/осіб під час надання іноземним грантів та, як наслідок, не допустити знищення перспективних починань національної науково-технічної діяльності. Українська держава повинна створити умови для налагодження співпраці з ТНК, котрі можуть брати участь у заснуванні інформаційно-аналітичних і дослідних центрів, які пришвидшать процес інтеграції вітчизняного інноваційного науково-технічного потенціалу до світової економіки високих технологій. Саме схильність української нації до інтелектуальної праці, а також стратегічно вигідне регіональне розташування нашої держави (на перехресті віковичних торговельних шляхів, у

* Нетократія (англ.: *netocracy*) – нова форма управління суспільством, у рамках якої основною цінністю є не матеріальні предмети (гроші, нерухомість тощо), а інформація.

центрі зіткнення геополітичних інтересів народів Європи та в безпосередній близькості до північної межі «стратегічного енергетичного еліпса», що включає Каспійське море та Перську затоку як два найбільші вуглеводневі резервуари) надають їй надзвичайно високі шанси наблизитися до когорти постіндустріальних країн, приєднавшись до реалізації їхніх науково-технічних проектів.

Шлях, на який ступила Україна, надзвичайно важкий, тому ключові пріоритети її розвитку має бути підпорядковано глобальним завданням розбудови держави. Для цього вітчизняному суспільству конче необхідно чесно й виважено відповісти на низку запитань. Чому національний інтелект не перетворився на генерувальну силу діяльності української влади? Як зробити так, щоб інноваційний потенціал нації, який сконцентровано в науково-технічному й освітньому секторах економіки, став затребуваним та ефективно використовувався на практиці в процесі розбудови держави? Як досягти узгодженості в діяльності національної еліти, бо маніпулювання індивідуальними й масовими настроями з її боку тільки дестабілізуватиме процеси розвитку країни?

Публічне обговорення цих питань сприятиме інноваційному оновленню державного апарату, промисловості, ОПК та армії, а також допомагатиме нашій державі в умовах національної соціально-політичної та військової кризи віднайти власне місце в системі міжнародних відносин. Проблематика формування демократичних засад інноваційної політики держави та вироблення її нової інформаційної функції має вноситися до порядку денного всіх громадських зібрань та перетворитися на актуальне завдання державницького розвитку.

Приміром, нині ведеться багато розмов про необхідність забезпечення армії високоточною зброєю (ВТЗ), адже без її застосування неможливе ведення ефективних бойових дій. Поява і стрімкий розвиток ВТЗ на пряму пов'язані з винайденням малогабаритних лазерів та фоточувливих матриць, ідея застосування яких виникла майже водночас у США, Росії та Україні наприкінці 70-х років минулого століття. Тоді в Україні стрімко розвивалася оптико-електронна промисловість, а в Чернівцях було збудовано унікальне виробництво фотоприймачів. На жаль, сьогодні така продукція на українській території майже не виробляється.

Торік в Україні та РФ майже одночасно пішли з життя творці ВТЗ – директор Державного науково-виробничого комплексу «Прогрес» М. Шкарлет (розробник керованого артилерійського снаряда «Квітник», що за ефективністю не поступається світовим аналогам і повністю відповідає стандартам НАТО) й академік РАН А. Шипунов.

А. Шипунов із повоєнних часів створював озброєння з маркуванням «ГШ» («Грязев – Шипунов»), залишивши величезну науково-технічну спадщину. До речі, він є автором терміна «високоточна зброя».

Вихованець Новосибірського державного технічного університету М. Шкарлет, маючи неабиякий власний творчий доробок, зробив чималий внесок у практичну реалізацію ідей ВТЗ в Україні. Ще 2001 року він довів її спроможність бути третьою в рейтингу світових виробників високоточної зброї. На превеликий жаль, заслуги Миколи Івановича (на відміну від А. Шипунова в РФ) досі належно не відзначені на національному рівні. Цей факт частково можна вважати відповіддю на запитання щодо відсутності промислових потужностей з виробництва ВТЗ в Україні, котра, натомість, активно шукає відповідної підтримки з боку держав Заходу.

Методи розв'язання багатьох проблем оновлення в епоху становлення постіндустріального світу, безперечно, можуть не спиратися окремими представ-

никами українського суспільства, котрі обстоюватимуть інші погляди чи підтримуватимуть відмінні ідеологічні конструкції. Однак на практиці вони не матимуть змоги істотно вплинути на розуміння реальних стратегій сучасного цивілізаційного розвитку, адже перехід людства від індустріальної до постіндустріальної фази становлення економічних формацій характеризується докорінною зміною уявлень про значення інформації у виробничих, організаційних та освітніх технологіях (тобто декласування індустріальних виробників і перехід їх до консюмеріату*) в усіх країнах.

Оцінювання інформації як ресурсу для національного розвитку має проводитися насамперед у системі координат державних інтересів і безпекових стратегій. При цьому функціонування інформаційної інфраструктури держави повинно підпорядковуватися проблематиці забезпечення сталого розвитку суспільства за конкретних історичних умов. Науковці намагаються розглядати ці питання на міждисциплінарному рівні, передовсім визначаючи сукупність соціальних інтересів особистості, суспільства й держави, які комплексно реалізуються в інформаційній сфері (включаючи інтереси, що стосуються збереження національної ідентичності).

Упровадження ідей стратегічного управління інноваційними процесами потребує визначення засад їх формування та максимально точного моделювання організаційно-правових механізмів тактичної розбудови постіндустріального суспільства в Україні. Має бути окреслено правове поле впровадження нормативного та інституційного підґрунтя адміністративного, теоретико-методичного й технологічного забезпечення інноваційної діяльності; виокремлено організаційні засоби, правові норми та принципи регулювання інформаційних правовідносин; а також визначено науково-інституційні форми метрологічної підтримки зазначених сфер життєдіяльності. Основним об'єктом у цьому разі виступатимуть суспільні відносини, що виникатимуть у процесі інноваційної діяльності громадян. Вони спиратимуться на нову філософсько-світоглядну основу, навіть на нову парадигму людиноцентризму, вироблену українським соціумом. Її концептуальні положення, у свою чергу, мають усебічно обговорюватися фахівцями в різних галузях знань, адже їхній науково-освітній вишкіл та точка зору під час здійснення управління державою може, без перебільшення, ототожнюватися з найважливішим ресурсом, від застосування якого залежить виживання України в сучасному світі. Більше того, їхні знання й досвід повинні застосовуватися під час вироблення програми розвитку держави та надійно захищатися й владою, і суспільством загалом. Адже, як свого часу наголосив фундатор Української академії наук, Гетьман Української держави Павло Скоропадський, «бережіть розумних, освічених, здібних до роботи людей, у нас їх можна перелічити на пальцях» [2, с. 150].

Список використаних джерел

1. Технічний захист інформації на програмно-керованих АТС загального користування. Специфікації послуг захисту. НД ТЗІ 2.5-002-99: Наказ Департаменту спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації Служби безпеки України № 26 від 28 травня 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dstszi.kmu.gov.ua/dstszi/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=101820&cat_id=89734&ctime=1344500798284
2. Скоропадський П. Спогади. Кінець 1917 – грудень 1918 / П. Скоропадський [гол. ред. Я. Пеленський]. – Ки-

* Консюмеризм (англ.: *consumerism*) – сукупність суспільних відносин, у рамках яких економічна діяльність повинна бути організована відповідно до інтересів споживачів, а не виробників.

їв; Філадельфія: Інститут української археографії та джелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України; Інститут східноєвропейських досліджень НАН України; Східноєвропейський дослідний інститут ім. В. Липинського, 1995. – 493 с.

3. *Соснін О. В.* Проблеми державного управління системою національних інформаційних ресурсів з наукового потенціалу України: Монографія / О. Соснін. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. – 572 с.

4. *Bard A.* *Netocracy: The New Power Elite and Life After Capitalism* / A. Bard, J. Söderqvist [trans. by N. Smith]. – London: Pearson Education, 2002. – 269 p.

5. *He C.* *Modernization Science: The Principles and Methods of National Advancement* / C. He. – London; New York: Springer Science & Business Media, 2012. – 679 p.

References

1. *Tekhnichny zakhyst informatsii na programno-kerovanykh ATS zahalnoho korystuvannya. Spetsyfikatsii poslug zakhystu. ND TZI 2.5-002-99: Nakaz Departamentu spetsialnykh telekomunikatsiinykh system ta zakhystu informatsii Sluzhby bezpeky Ukrainy No. 26 vid 28 travnia 1999 roku* [Technical protection of information at the programme controlled automatic telephone offices of

public use. Specifications of protection services. Regulatory documents in the sphere of technical information protection 2.5-002-99: Order of the Department of Special Telecommunication Systems and Information Protection of the Security Service of Ukraine No. 26, 28 May 1999]. Available at: <http://dstszi.kmu.gov.ua/dstszi/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=101820&cat_id=89734&ctime=1344500798284>

2. *Skoropadsky P.* (1995) *Spogadi. Kinets 1917 – gruden 1918* [Memoirs. The end of 1917 – December 1918], ed. by I. Pelensky. Kyiv; Philadelphia: Instytut ukrainskoi arkheohrafii ta dzhereloznavstva im. M. S. Grushevskoho NAN Ukrainy; Instytut skhidnoievropeiskykh doslidzhen NAN Ukrainy; Skhidnoievropeisky doslidny instytut im. V. Lypynskoho.

3. *Sosnin O. V.* (2003) *Problemy derzhavnoho upravlinnia systemoiu natsionalnykh informatsiinykh resursiv z naukovoho potentsialu Ukrainy: Monohrafiia* [Problems of state administration of the system of national information resources based on scientific potential of Ukraine: Monograph]. Kyiv: Instytut derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy.

4. *Bard A. and Söderqvist J.* (2002) *Netocracy: The New Power Elite and Life After Capitalism*, trans. by N. Smith. London: Pearson Education.

5. *He C.* (2012) *Modernization Science: The Principles and Methods of National Advancement*. London; New York: Springer Science & Business Media.

19

Інформаційна безпека діяльності працівників правоохоронних органів

Анатолій СУББОТ,
доктор юридичних наук,
професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Національного університету державної податкової служби України

Розкрито поняття та сутність інформаційної безпеки правоохоронних органів. Обґрунтовано важливість забезпечення належного захисту інформації під час діяльності правоохоронних органів. На основі наявних статистичних даних визначено нинішній стан інформаційної безпеки в Україні. Наведено наукові точки зору щодо механізмів гарантування інформаційної безпеки діяльності правоохоронних органів. Вказано недоліки в забезпеченні інформаційної безпеки вітчизняних правоохоронців. Запропоновано альтернативний підхід до розв'язання цієї проблеми та надано авторські рекомендації щодо застосування методів удосконалення системи інформаційної безпеки правоохоронних органів України.

Ключові слова: правоохоронні органи, інформаційна безпека, інформаційні ресурси, інформаційна сфера, система захисту інформації.